

Fem förslag till hembygdsstipendium för 2012

Olle Simonsson

född 1947, växte upp i Uppsala tillsammans med sin familj.

Som utbildad arbetsterapeut fick han år 1973 tjänst i Östersunds kommun och flyttade upp till Jämtland. Först nu, i vuxen ålder, gav han sig i kast med fiolen, med Olle Falk i Offerdal som förebild. År 1985 grundade han Offerdals Spelmanslag, och med dem har Olle Simonsson turnerat både i Ryssland och Amerika samt givit ut ett flertal cd-album med offerdalsmusik.

Själv flyttade Olle till byn Ede i Offerdal 1978, där han i omgångar byggt om och till ett hus som tjänat som småskola och kafé innan det blev Olles hem och ateljé med keramikverkstad, som allt fler turister och andra besökare numera hittar till. Olle är mycket aktiv i de jämtländska konsthantverkarnas kooperativa butik i Östersund med det jamtska namnet för lodjur – Gau-pa.

Han ackompanjerar och spelar solo, han sjunger i kör och solo, han medverkar vid konserter, gudstjänster, dop, bröllop och begravningar i både sin hemkyrka i Offerdal och i grannsocknarna. En stor insats har han gjort för Offerdals Hembygdsförening, i vilken han engagerade sig sedan han bosatt sig i Offerdal. Här var han med om att dra igång musikkaféer, julmarknad och höstfest, men framför allt den kulturella Offerdalsveckan varje sommar.

Sammanfattningsvis: Olle Simonsson är en eldsjäl, en värdig kandidat till gillet's stipendium, som både skulle hedra honom för redan utförda gärningar i den jamtska kulturens och hembygds tjänt, men förhoppningsvis även stimulera och uppmuntra till fortsatta insatser.

Fia Gulliksson, Ope

är en av Sveriges starkaste röster i den internationella Sakta Mat-rörelsen vilken förespråkar det småskaliga, traditionella och närproducerade, och hon lyckas skickligt sprida detta engagemang vidare i oväntat breda fora i sin roll som föreläsare, radioprogramledare, matskribent och TV-kock. Hon förkroppsligar den entreprenörsanda och det kunnande som är Jämtländskt mathantverk, och har för det uppmärksammats internationellt. På regeringens hemsida står hon som Jämtlands matambassadör (varje län har sin matambassadör).

Den kanske största förtjänsten av alla är dock att hon också är kvinnan bakom succéerna från Brunkullan. Receptet på framgångssagan är lyckad smaksättning, god marknadsföring och givetvis bra ursprung; av och till kan man t.o.m. från storsvensken få frågan: ”Ska du upp till Jämtland? Kan du köpa med några påsar brunkullate till mig?”

För sitt långa och outtröttliga arbete med att bevara och förädla den jämtländska matkulturen och för sin strävan att sprida den till Sverige, påvisande att hemprovinsens gastronomiska styrka sträcker sig utöver kolbullar, nomineras Fia Gulliksson till 2012 års hembygdsstipendium.

Curt Lofterud

författare, föreläsare, f.d. universitetslektor, föreslagen att bli hedersdoktor vid Mitthögskolan. Från hans verksamhet kan nämnas Backgården i Alsen, kalkstensmuseet, och älgmuseet i Glösa. Han har under åren lett blomstervandringar på Ansätten, exkursioner till geologiska sevärdheter, bedrivit undervisning i stenåldersliv m.m. Han har vid Glösabäcken i Aersn sedan många år skapat en för Jamtland unik anläggning av stenåldersmässig karaktär, med byggnader, kläder, redskap och mycket annat av illustrativt värde, varvid inte minst experimentell arkeologi här har tillåtit fantasin att ta ut svängarna, jämsides med det spekulativa inslaget av älgklan och säregna musikaliska inslag. Han är en outtröttlig folkbildare och stor kulturpersonlighet.

Stig Nilsson

är Oldens orakel, med förnämliga kunskaper om byns historia, mångårigt engagerad i dess fortlevnad, manifesterat genom hans oegennyttigt oppoffrande arbete för samtliga kvarvarande byinvånare, för vilka han verkar som en alltiallo, i synnerhet de äldre, med körslor, och är han därtill en drivande kraft bakom byns exemplariska satsning beträffande den gamla byskolans omdaning till övernattningslokal; förglömmas ska heller inte hans goda musikaliska förmåga, nyttjad i mångahanda sammanhang för att sprida glädje bland inte minst lokalbefolkningen.

Bodil Cornell

utbildad agronom, är initiativtagare till och verksamhetsledare för Eldrimner i Rösta, i dag ett nationellt resurscentrum för småsakligt mathantverk. Framgången begynte i mitten av 1980-talet när länsstyrelsen i Jamtland uppmärksammade Jamtlands tradition av småskalig livsmedelsförädling inom projektet Matmora. Projektet utvecklades därefter till Eldrimner som genom stöd och utbildning i livsmedelsfrågor har vidareutvecklat livsmedelsförädlingen i hembygden. Projektet har skapat möjlighet till försörjning för bönder och livsmedelsproducenter i bl.a. Skärvången, där för närvarande bymejeriet sysselsätter 15 personer.

Eldrimner ger småföretagare rådgivning och inspiration genom seminarier, studieresor och, inte minst, genom utbyte med varandra. Ett av Eldrimners resultat är samarbetet Jämtspira, en sälj- och lagerförening, i vilken småskaliga bönder i Jamtland tillsammans säljer ost, exempelvis getost som Vit Caprin, på både nationell och internationell marknad. Bodil Cornell är bosatt i Ås och utbildningsmejeriet i Rösta har bidragit till att nu utveckla Jamtland till en av Nordens intressantaste regioner för mathantverk.

Bodil Cornell är en värdig representant för alla de krafter som bidragit till att Jamtland tagit hem 12 av 39 guldmedaljer i SM i mathantverk.

Det är vi som styr och ställer i Gillet:

Ordförande Ando Sundelin (32 87 07) e-post: asundelin@telia.com, **Vice ordförande** Stefan Halvarsson (46 80 65) e-post: stefan.halvarsson@skatteverket.se, **Sekreterare** Bertil Segerström (46 16 18) e-post: bs@irfu.se, **Skattmästare** Bengt Hjelm (32 72 91) e-post: bengt.hjelm@telia.com
Gillevärdar Elisabet Eriksson (42 96 16) e-post: 018429616@bredband.net, Camilla Lundin (31 55 27) e-post: camilla.jarl_lundin@telia.com

JH postgiro: 39 30 09-6

Verksamhetsberättelse för år 2011

Vald ordförande har under året varit Ando Sundelin. Övriga, av årsmötet utsedda ledamöter, har konstituerat sig enligt följande: Bengt Hjelm, kassaförvaltare, Stefan Halvarsson, vice ordförande och sekreterare, Bertil Segerström, vice sekreterare, Elisabet Eriksson och Camilla Lundin, gillesvärdar, samt Eva Hjelm, bibliotekarie. Valberedningen har bestått av Eva och Jan Enger (den sist nämnde samman kallande), med Judith Lefvert som suppleant. Ordinarie revisorer har varit Sune Ahlinder och Karl-Eric Ericsson, med Sigurd Wallén som suppleant.

Under året har styrelsen haft fem protokollförda möten.

Årsmötet, tillika föreningens 65-årsjubileum, ägde rum den 12 mars på Odd Fellow i Upsala, med ett årtiotal deltagare. Gillet gästades av bl.a. spelmännen Bengt-Åke Norlén från Oviken och Olle Hemmingsson från Gärdsta, ävensom av jämtlandsbördigt kåserande Lennart Isaksson. Vid förhandlingarna, förnämligt ledda av Mats O. Karlsson, utsågs tvenne mottagare att erhålla varsitt Gillets hembygdsstipendium: dels Locknekratern Meteroritcenter, dels Tångeråsen-Gärde byalag. Stefan Halvarsson fick äran att bli hedersmedlem.

Vid Vårsmötet den 27 maj å Kaplansgården i Gamla

Upsala, med dryga 40-talet deltagare, föredrog Bertil Segerström historiska återblickar från Lits socken, under temat "Eliten i Lit e litte lat". Under mötet antogs enhälligt statuter angående förfarandet vid val av hembygdsstipendiat samt – i en första läsning – ändringar i Gillets stadgar.

I juni utdelade orlstyrarn i Jamtland Gillets hembygdsstipendium, vardera 5.000 kr, till nämnda stipendiater.

Surströmmingskalaset, med 70 deltagare, ägde rum den 17 september å Pensionisternas hus i Upsala; i en andra läsning, även nu under full enighet, godkändes definitivt stadgeändringarna.

Årets avslutning var Förjulskaffet den 3 december (ett 40-tal deltagare), med Anna Nilsén som till ljusbilder föredrog åtskilligt om vissa skulpturala inslag i Upsala domkyrka.

Även under 2011 har Gillets bokbestånd utökats.

Ljösminn avhölls i oktober å Svenssons krog, gamla centralstationen i Upsala, varvid utöver styrelsen deltog årets Jubileumskommitté.

Antalet medlemmar har under året varit omkring 180.

Dagordning för Jämtlands-Härjedalens Gilles årsmöte 2012

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet
2. Val av protokollsjusterare
3. Fråga om kallelse skett enligt stadgarna
4. Styrelsens verksamhetsberättelse
5. Ekonomisk berättelse
6. Revisionsberättelse
7. Fråga om styrelsens ansvarsfrihet
8. Fråga om disposition av föreningens resultat (ev. fondavsättning m.m.)
9. Val av styrelseledamöter
10. Val av revisorer
11. Val av valberedning
12. Förslag från styrelsen (verksamhetsplan)
13. Förslag ang. stipendiat

Valberedningens förslag till styrelse i Jämtlands-Härjedalens Gille:

Ordförande:

Eva Hjelm nyval

Övriga ledamöter:

Elisabet Eriksson omval
Stefan Halvarsson omval
Bengt Hjelm omval
Stellan Karlsson nyval
Camilla Lundin nyval
Annika Sundelin nyval

Valberedningens förslag till revisorer:

Sune Ahlinder ord. omval
Gertrud Öhagen ord. nyval
Suppleant:
Björn Sundin nyval

Verksamhetsplanering för 2012

Årsmöte på nationaldagen den 12 mars.
Lokal: Industriminnesföreningen, Salagatan 16 a
Föredragshållare: Ann-Marie Wikander

Vårsmöte fre 25/5 på Kaplansgården

Gäst:

Under sommaren inplaneras en hemvändardag i Jamtland den 30 juni.

Surströmming den 15/9 å Pensionärernas hus i Uppsala.

Förjulskaffe omkring månadsskiftet november — december.

Förjulskalaset den 3 december 2011

Det kan för oss i Upsalaexilen varande jämtlänningar och härjeådalingar å Gillets kalas synas naturligt att få åhöra en och annan framställning med direkt anknytning till hemprovinserna; så blir också esomoftast fallet. Emellertid har genom ett antal sekler Upsala haft sin historiska betydelse i sammanhanget, inte minst i klerikalt hänseende, genom Upsala ärkestift, vilket omsider kom att överta rollen som ledande företrädare för statsreligionen från sin norska motsvarighet i Trondheim, vad våra hemprovinser anbelangar.

Om inte ärkestiftet, men väl dess domkyrka i Upsala föredrog därför till ljusbilder gillesmedlemmen och konstvetenskaparen Anna Nilsén, bördig från Bensjö i Bräcke socken, en hel mängd intressanta detaljer under Förjuls-kaffet å Kaplansgården i Gamla Upsala. Hon har under årtal ägnat tid åt att studera, analysera och beskriva kyrkans inre skulpturer. Här återges något av vad hon framförde.

Exakt när domkyrkan begynte byggas i dåvarande Östra Aros vet man inte. Det kan ha varit omkring 1270, efter att påven 1258 gett sitt klartecken. Tidigare fanns i staden en första föregångare till Trefaldighetskyrkan. Alltnog, bygget kom igång, med på 1200-talet anlitat utrikes folk som den kände byggmästaren Estienne de Bonneuil från Frankrike. Byggnationen kom att ta sin rundliga tid att fullborda, bl.a. beroende på Stora dödens eller digerdödens härjningar på 1300-talet. En intressant detalj är att man 1290 byggde en träkyrka inuti den nya kyrkan, för att där kunna hålla gudstjänst.

Först 1435 invigdes kyrkan. Dess äldsta del är kapitel-salen (nuvarande Jagelloniska kapellet).

I kyrkan finns, på inte alltför hög höjd över golvet, runt högkoret på pelare, utsmyckningar i form av konsoler eller så kallade kragstenar, d.v.s. minnande om något som kragar ut, försedda med baldakin eller tak däröver. I sina studier av dessa i mer eller mindre upphöjd relief utmejslade eller uthuggna stenfigurer har Anna Nilsén t.o.m. högst upp på en kragsten lyckats hitta bladornament. Särskilt pekade hon på ett antal remarkabla skulpturverk:

En kragsten föreställer tvenne svärdkämpande män. I bilden finns även två träd, ett med, ett utan frukter. Kompositionen illustrerar och symboliserar att man bör ha vederfarits nådegåvorna nattvarden och sista smörjelsen

innan ond bråd död inträffar.

På en annan sten förevisas en död liggande kvinna omgiven av helgon och änglar; det är inte svårt att gissa att det är Maria själv, som hämtas av Jesus. Här symboliseras den goda döden.

Naturligtvis finns här också den lede representerad, på en sten återges en figur utgörande en korsning mellan en drake, en fladdermus och en fågel; det handlar således här om djävulen själv. Skulpturen är relativt sentida 1700- eller t.o.m. 1800-tal.

Alla stenar var ursprungligen målade, men härav kan numera spåras endast vissa rudimentära fragment. En sten där det märks vissa rester föreställer en kvinna med bastkvast, vilket ska ge uttryck för otro och hedendom.

Ytterligare figurer att nämna är en framställning med vinträd och 12 blad, motsvarande lärjungarna, med vingårdsman och en elefant, och på ett annat ställe, som motsats till dessa fromma män, en skapelse av typen "luxuria", innehållande en mångfald detaljer; här återges en kvinna ridande på en lurvig bock eller bagge, och med övriga inslag i kompositionen av en fiddlare, d.v.s. en spelman (således en förtappad individ), en hund, huvudet av en narr, en figur med säckpipa och en hare – den sist nämnde symboliserande fruktbaheten -, allt för att erinra om förekommande hor och otukt.

I bjärt kontrast härtill förevisades dock och slutligen något i denna decembertid nära lucia liggande, nämligen ett stenhuggeriverk med Staffan stalledräng med häst och stjärna, varest av hästarnas miner klart lär framgå deras ystra glädje över adventmeddelandet. Staffan var för övrigt stallknekt hos konungen Herodes när det begav sig.

Välän, om detta och en mångfald fascinerande detaljer därtill om allsköns illustra figurer, många av fabelartad natur, berättade Anna Nilsén på ett särdeles kunnigt och medryckande sätt. Hon avtackades varmt med ett synnerligen väl tilltaget blomster för sin gedigna insats. Gillet ser gärna att fler av dess medlemmar fortsättningsvis bidrar till att på föreningens sammankomster sprida sina kunskaper inom allehanda ämnesområden.

Stefan Halvarsson

Jämtlands-Härjedalens Gille
Skr. Bertil Segerström
Flogstavägen 170
SE-752 72 UPPSALA

Kallelse till årsmöte

**måndag 12 mars 2012
kl 19.00 i Industriminnesföreningen
Salagatan 16 a**

Ann-Marie Wikander från Linsell

berättar om sina böcker

Sigrid: röd som skam och
Sigrid: en skugga av blod

**Jämtländska ostar med tillbehör och vin eller alkoholfritt alternativ serveras
till ett pris av 120 kr/person.**

**Anmälan senast 5 mars till Elisabet Eriksson tfn 018-429616 eller
e-post 018429616@bredband.net**

Hjärtligt välkomna!